

kirjaamo@minedu.fi

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö VN/1972/2020

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN LAUSUNTO KOULUTUSPOLIITTISESTA SELONTEOSTA

Savonia-ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa korkeakoulupoliittiseen selontekoon. Suomen tulevaisuus perustuu osaamiseen. Koulutus rakentaa tasa-arvoisempaa Suomea. Se mahdollistaa suomalaisen työn ja yrittäjyyden ja siten elinvoimaisen Suomen rakentamisen. Suomalaista koulutusjärjestelmää tulisi tulevaisuudessakin ohjata koulutuksen tasa-arvo, saavutettavuus, laatu ja vaikuttavuus. Jokaisella suomalaisella on oltava mahdollisuus kouluttautua, jotta hän voi menestyä omassa elämässään. Koko koulutusketjun tulee toimia siten, että oppimistulokset saavutetaan ja varmistetaan valmiudet siirtyä seuraavalle koulutusasteelle tai työelämään. Koulutusketjun nivelvaiheiden joustavat siirtymät tulee mahdollistaa.

- **Koulutuksen saavutettavuus, tasa-arvo, laatu ja vaikuttavuus ovat selonteossa hyviä lähtökohtia**

Ammattikorkeakoulujen lakisääteinen tehtävä on koulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä jatkuva oppiminen. Tehtäviensä kautta ammattikorkeakoulut tukevat aluekehittämistä. Selonteossa työelämä ja pk-yrityssektori jäävät paitsioon. Parhaillaan menneillään olevan seutukaupunkiselvityksen tulokset tulisi huomioida selonteossa. Selonteon jatkovalmistelussa tulisi korostaa Suomen kilpailukykyä ja alueiden elinvoimaa. Nyt ne ovat kovin ohuesti esillä.

- **Suomen kilpailukyky, alueiden elinvoima ja työelämän tarpeet paremmin esiin**

- **Innovaatorahoitus ja TKI-rahoitus tukemaan pk-yrityksiä ja myös seutukaupunkien elinvoimaa- vaatisi lainsäädännöllisiä muutoksia esim. Business Finland ja Suomen Akatemian rahoitukseen, jotta myös ammattikorkeakoulujen osaaminen saadaan Suomen kilpailukyvyyn tukemiseen täysimääräisesti**
- **Työelämäläheiset ammattikorkeakoulut ovat elinehto Suomen kilpailukyvyille niin koulutus- kuin TKI-tehtävissään.**

Selonteon tarkastelun lähtökohtana on Suomen väestökehitys. Selonteko painottaa nuorille suunnattua koulutusta. Aikuisten osaamisen kehittäminen ja jatkuva oppiminen sivuutetaan lyhyesti selonteossa. Selonteko nosti esiin aikuisille suunnatut erilaiset osaamiskokonaisuudet, jotka ovat toki tärkeitä. Savonia-ammattikorkeakoulu painottaa, että työikäisen väestön koulutus tulisi nähdä laajana kokonaisuutena. Aikuisten koulutuksessa tulisi huomioida myös tutkintokoulutukset niin perustutkintoina kuin ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoina. Aikuisten koulutukset voidaan tarjota joustavasti erilaisilla pedagogisilla suoritustavoilla. Ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen koulutuksen etenemisen esteet tulisi poistaa ja tarjota joustavia koulutusväyliä. Myös ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon jälkeiset jatko-opintoväylät on selkeytettävä tohtorikoulutukseen asti niin, että pitkiä opintopolkuja ja päällekkäisyyksiä voidaan karsia.

- **Aikuisten koulutustarpeet – ja mallit ovat jääneet selonteossa taka-alalle!**
- **Koulutusväylät ja nivelvaiheet joustaviksi ja mahdollistaviksi**
- **Ylempi ammattikorkeakoulututkinto vahvemmin uudistamaan työelämän murrosta. Mikäli maisteri - amk tutkintonimike ei ole edelleenkään mahdollinen olisiko mahdollista selkeyttää, niin ettei ole sidottu AMK-tutkintoon vaan olisi koulutusalan mukainen tutkintonimike esim. sosiaali- ja terveysalan ylempi AMK.**

Ammattikorkeakoulut ovat Suomen elinvoiman kehittämisessä vahvoja toimijoita. Työelämälähtöisen korkeakoulutuksen tarve nousee vahvasti esille mm. Osaamisen ennakointifoorumin raportissa. Sen mukaan tulevaisuudessa ammattikorkeakoulusta valmistuvien osaajien tarve kasvaa edelleen.

Vuoteen 2040 ulottuvan selonteon tavoite koulutustason nostamisesta ei ole riittävän kunnianhimoinen. Suomen tavoitteen 2040 pitäisi olla vähintään 60%, jotta pysymme kilpailijamaiden vauhdissa.

Korkeakoulutuksen laajentuminen edellyttää opiskelijavalintojen perusteellista muuttamista, jotta opiskelijavalintojen lähtökohtana ei ole koulutukseen pääsyn rajoittaminen vaan mahdollistaminen. Pitäisikö selvittää mallia, jossa kaikki halukkaat aloittavat opiskelun ja ensimmäisen vuoden jälkeen ohjautuminen eri koulutusohjelmiin?

- **Korkeakoulutettujen tason nostaminen vähintään 60% vuoteen 2040**
- **Opiskelijavalintojen radikaali uudistaminen**
- **Kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrällinen tavoite Suomen tasolla 15 %**

Ammattikorkeakoulujärjestelmä juhlii tänä vuonna 25-vuotisjuhlaansa. Uudistuksen tavoitteena oli työelämäläheisen korkeakoulutuksen vahvistaminen. Jatkossakin tulee varmistaa ja vahvistaa duaalimallin hyödyt. Duaalimalli on osoittanut toimivuutensa ja nyt tulee varmistaa, että työelämälähtöistä korkeakoulutusta on tarjolla myös jatkossa. Erilaisilla toimijoilla on oltava nykyistä tasa-arvoisemmat toimintamahdollisuudet. Yksityisoikeudellinen järjestämismuoto on osoittautunut menestykseksi ja siksi osakeyhtiömuotoisten ammattikorkeakoulujen kokemuksiä kannattaa kuunnella pohdittaessa muidenkin koulutusasteiden rakenteita.

- **Työelämäläheisillä ammattikorkeakouluilla keskeisin rooli aluekehittämisessä myös tulevaisuudessa**
- **Säätelystä joustavuuteen - mahdollistaa koulutuksen dynaamisuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä mm. osakeyhtiömalli ollut ammattikorkeakouluille mahdollistaja, se säilyttäen ja jopa laajentaen muillekin**

Ammattikorkeakoulujen rahoitus suoritettua tutkintoa kohti laski 2010-luvulla 30 prosenttia, joten Savonia pitää välttämättömänä, että selonteossa sitoudutaan lisääntyvien tehtävien rahoittamiseen täysimääräisesti. Selonteossa tulee sitoutua kasvattamaan korkeakoulutukseen kohdennettuja resursseja vähintään samassa tahdissa OECD-maiden keskimääräisten koulutuspanosten kasvun kanssa. Koulutus tarvitsee ennakoitavan ja pitkäjänteisen rahoituksen, jotta se voi onnistua koulutuslaajennuksesta ja muuttuvista tehtävistä. On huomioitava, rahoitusmalli tarkastelee tuloksia kolme vuotta jälkikäteen olevaa toimintaa, joten käyttöönotettu (2021) rahoitusmalli tarkastelee vuoden 2017-2019 tuloksia ja siten antaa vasta 2025 ensimmäisen kerran uusituilla kriteereillä olevaa tulostietoa. Rahoitusmallin vaikuttavuus vaatisi myös sen, että kriteeristö ei ole jatkuvasti muuttuvia. Selonteossa ei esitetä selkeitä lisäresursseja korkeakouluille ja osin puhutaan myös resurssien pienemisestä.

- **Varmistettava ennakoitava ja pitkäjänteinen rahoitus huomioiden koulutuksen määrälliset tavoitteet ja muuttuvat tehtävät**

Korona-aika on osoittanut käytännössä verkko-opetuksen mahdollisuudet. Tulevaisuudessa tarvitaan myös fyysisiä kampuksia ja ekosysteemejä, joissa koulutus ja TKI-yhdistyvät ja jossa yritys- ja työelämä on vahvasti mukana. Digitaalisuutta tulisi ohjata sen tarkoituksenmukainen käyttö ja hyöty opiskelijalle. Digivision mukainen verkkotarjonta tulee muuttamaan korkeakoulujen toimintaa, minkä pitää näkyä myös

korkeakoulujen rahoituksessa. Nyt tulisi luoda toimintamalli, jolla yhdistetään digivision tavoitteet elinvoimaisen Suomen rakentamisen ja vahvistetaan korkeakoulujen yhteistyötä.

- **Koulutuksen ja tki-toiminnan ekosysteemien vahvistaminen osana kampusrakenteita yhdistäen digitaaliset toimintamallit**

Selonteossa esitetty huoli varhaiskasvatuksen kelpoisen opetushenkilöstön riittävyydestä ei ratkea yksin yliopistojen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen laajentamisella. Varhaiskasvatuksen sosionomeille tulisi palauttaa varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys ja mahdollisuus edetä päiväkodinjohtajan tehtäviin, jolloin voitaisiin varmistaa varhaiskasvatuksen kelpoisen henkilöstön riittävyyttä koko maassa.

- **Sosionomien osaamisen vahvempi tunnistaminen ja sosiaalipedagoginen osaaminen mukaan vahvistamaan varhaiskasvatuksen työvoimatarpeita**

Kuopiossa 22.1.2021

Toimitusjohtaja / rehtori

Mervi Vidgrén